

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Teemu Sorila

METSÄSTÄ SEINÄLLE

taide- ja ympäristökasvatusta yhdistävän taidenäyttelyn

luominen varhaiskasvatuksessa

Sosiaali- ja terveysala
2021

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Teemu Sorila
Opinnäytetyön nimi	Metsästä seinälle
Vuosi	2021
Kieli	suomi
Sivumäärä	44 + 2 liitettä
Ohjaaja	Aira Bragge

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö yhdistää keskenään ympäristö- ja taidekasvatusta. Loppuproduktina tuotettiin taidenäyttely päiväkodin tiloihin yhdessä ryhmän lasten kanssa. Tarkoituksena oli projektin aikana havainnoida käytetyn mallin toimivuutta kasvatustyössä. Toiminta toteutettiin syksyllä 2020, kolmivaiheisena projektina.

Teoreettisena viitekehyksenä toimii varhaiskasvatuksen pedagogiikka, ympäristökasvatus ja taidekasvatus. Opinnäytetyössä kokeiltiin kolmivaiheista mallia, joka yhdisti toimintaan edellä mainittuja teemoja. Vaikka opinnäytetyön pääpaino oli toiminnallinen, siinä oli myös laadullisen tutkimuksen vivahteita. Aineistona on käytetty kenttäpäiväkirjaa ja havainnointia.

Taidenäyttely järjestettiin päiväkodissa onnistuneesti. Projekti soveltui hyvin osana varhaiskasvatuksen taide- ja ympäristökasvatusta. Projektin aikana ilmeni kuitenkin kehitettävää malliin.

ABSTRACT

Author	Teemu Sorila
Title	From Woods to Walls
Year	2021
Language	Finnish
Pages	44 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Aira Bragge

The goal of this bachelor's thesis was to produce an art exhibition in a kindergarten in co-operation with the children. The project consisted of three different stages, which were all leading towards the main goal, an art exhibition.

Art education, nature/environmental education and early childhood education were all combined in the method and in the project. The research and study data were collected using field notes and observation during action.

The art exhibition was held successfully. A few supplementary alterations were made during the project, along with further improvement ideas that were discovered during the whole bachelor's thesis process.

Keywords early childhood education, art education, environmental education

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3	TOIMINNALLISESTA OPINNÄYTETYÖSTÄ.....	10
	3.1 Hieman laadullisesta tutkimuksesta ja kenttämuistiinpanoista.....	10
	3.2 Projekt.....	11
	3.3 Eettisyys.....	11
4	OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	13
	4.1 Oppiminen.....	13
	4.2 Ympäristökasvatus.....	14
	4.3 Taidekasvatus.....	16
	4.4 Lasten taiteellisesta toimijuudesta	17
	4.5 Tarinallisuudesta.....	19
5	PROJEKTIN SUUNNITELMA	20
	5.1 Metsäretket.....	20
	5.2 Taideteoksen tekeminen.....	21
	5.3 Taidenäyttelyvaihe	22
6	MUUTOKSET	24
	6.1 Metsäretket.....	24
	6.2 Taideteoksen tekeminen.....	25
	6.3 Taidenäyttelyvaihe	26
7	HAVAINNOT JA RAPORTOINTI.....	28
	7.1 Metsäretket.....	28
	7.2 Taideteoksen tekeminen.....	31
	7.3 Taidenäyttelyvaihe	33
8	KORONAN VAIKUTUS OPINNÄYTETYÖHÖN.....	35
9	LOPUKSI	37
	9.1 Tavoitteiden toteutuminen	37

9.2 Muutamia huomioita projektista	40
9.3 Visioita.....	42
LÄHTEET.....	45

LIITTEET

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Suostumuslomake vanhemmille**LIITE 2.** Lista lasten maalausten aiheista

1 JOHDANTO

Taide- ja kulttuurikasvatuksen on havaittu soveltuvan lasten äänen kuuluviin saamiseksi, kun muut valmiudet eivät tätä tue. Taiteellisen ilmaisun voidaan nähdä kasvattavan lasten valmiuksia toimia aktiivisesti yhteiskunnassa, lisäämällä heidän sosiaalista sekä kulttuurillista pääomaa. (Valtioneuvosto 2019, 99.) Valtioneuvoston (2019, 46) julkaisussa painotetaan myös taidekasvatuksen roolia, kulttuurillisen tasa-arvon ja osallisuuden vaalimisessa.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tasapainottelee varhaiskasvatusikäisten lasten taidekasvatuksen ja ympäristökasvatuksen välimaastossa. Perusajatuksena oli järjestää lasten kanssa kolmivaiheinen projekti, joka koostuu: metsäretkestä, taiteen tekemisestä ja lopulta lasten kanssa järjestettävästä taidenäyttelystä. Taidenäyttely ja sen järjestäminen toimi opinnäytetyön loppuproduktina. Raportoinnin tukena käytettiin havainnointia ja kenttäpäiväkirjaa. Opinnäytetyö suoritettiin vaasalaisessa päiväkodissa syksyn 2020 aikana. Sen toteutuksessa ja eri vaiheissa hyödynnettiin kauttaaltaan pienryhmätyöskentelyä.

Kirjallinen osuus koostuu karkeasti seuraavista osuuksista: teoriasta, jossa käsittelemme teorian liittyen opinnäytetyöhön. Toiminnallisen mallin esittely -osuudesta, sekä malliin toiminnan aikana tehdyistä muutoksista. Raportointi -osuudesta, jossa käydään hieman tarkemmin läpi opinnäytetyön toimintaa ja siitä saatuja havaintoja. Loppupohdinnasta, jossa pohditaan yleisesti opinnäytetyötä prosessina ja siitä saatuja havaintoja, ideoita ja tuloksia.

Opinnäytetyön aihe valikoitui aiheiden tärkeyden takia mutta myös oma kiinnostus aihetta kohtaan vaikutti valintaan. Elämme ajassa, jossa ympäristö- ja luontokasvatus on tärkeämpää kuin osaamme ehkä kuvitellakaan. Taide ja taiteelliset menetelmät taas tukevat ympäristön havainnointia ja sen käsittelyä erinomaisella tavalla.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus eli loppuprodukti oli taidenäyttelyn järjestäminen päiväkodissa. Taidenäyttelyä edelsivät metsäretket ja vesivärimaalaustuokiot, jotka toteutettiin pienryhmissä ja joiden avulla tuotettiin materiaali taidenäyttelyä varten.

Opinnäytetyö projektina esitteli työskentelymallin, jossa yhdistyvät ympäristökasvatus ja taidekasvatus. Tätä työskentelymallia voi tulevaisuudessa käyttää päiväkodin arjen työvälineenä, joko suoraan mallia toisintamalla tai vaihtoehtoisesti sitä soveltamalla.

Opinnäytetyön tavoitteena voidaan myös pitää, positiivista vaikuttamista lapsen kasvuun ja kehitykseen, taiteen, ympäristön- ja ympäristökasvatuksen sekä taidenäyttelyn tuoman yhteisöllisen taidekokemuksen kautta. Jonkinlaisena tavoitteena voidaan myös pitää, toimintaan osallistuvien lasten innostamista ja tutustuttamista taiteeseen ja projektissa hyödynnettyihin työskentelytapoihin.

Näiden lisäksi projektin tavoitteena oli antaa tietoa päiväkodin työntekijöille taidekasvatuksesta ja ympäristökasvatuksesta. Pyrkiä esimerkin avulla innostamaan ja kannustamaan henkilökuntaa käyttämään taide- sekä ympäristökasvatusta enemmän osana päiväkodin arkea.

Esittelemäni malli/projekti on suunniteltu päiväkotikäisten lasten käyttöön. Tässä toimintamallissa on pyritty huomioimaan, kyseisen päiväkodin lähiympäristö, toiminnan tavoitteet sekä toiveet.

Vaikka opinnäytetyö oli ensisijaisesti toiminnallinen ja sen päätavoitteena oli taidenäyttelyn järjestäminen, voi siinä nähdä myös laadullisia vivahteita. Projektin edetessä raportointiin ja havainnointiin, kenttäpäiväkirjaa apuna käyttäen mm. seuraavia asioita:

- Kuinka kyseinen malli soveltui osana 3–5-vuotiaiden ympäristö- ja taidekasvatusta?

- Mitä parannettavaa malliin olisi tuotava, että se toimisi paremmin?

- Mitä lapset ja kasvattajat saivat mallista?

- Miten projekti lopulta toteutui ja toteutuiko se oletetulla tavalla? Onko havaittavissa jotain mitä en osannut ennalta arvata? Mitä?

Näihin kysymyksiin olen pyrkinyt vastaamaan parhaani mukaan tekstiosuuden loppupuolella.

3 TOIMINNALLISESTA OPINNÄYTETYÖSTÄ

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena voidaan pitää jonkin tuotteen/produktin aikaansaamista, kuten esimerkiksi: esine, ohjekirja, tapahtuma, näyttely, portfolio, kokous, kongressi yms. Tavoitteena on siis konkreettinen tuotos. Produkti ei kuitenkaan yksin riitä toiminnalliseksi opinnäytetyöksi, vaan tapahtumasta on myös kirjoitettava opinnäytetyöraportti. (Vilka & Airaksinen 2004, 6–7.)

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä projektin toteuttaminen eli toiminnallinen prosessi tuotti lopulta muutamankin erilaisen tuotoksen kuten: metsäretket, maalauksen/taideteoksen ja lopulta niistä koostettavan taidenäyttelyn. Vaikka koko projekti olikin varsin monisyinen, projektin *pääpaino* oli taidenäyttelyvaiheessa, mihin jokainen projektin aikaisempi vaihe tähtäsi.

Vilka ja Airaksinen (2004, 7) muistuttavat, että opiskelijan on opinnäyteteraportissaan kyettävä osoittamaan asiantuntemusta, teoreettisen sekä ammatillisen taidon yhdistämistä sekä tutkimusviestinnälle ominaista tekstin hallintaa. Vilka ja Airaksinen painottavat myös opinnäytetyöprosessin luotettavaa dokumentointia.

3.1 Hieman laadullisesta tutkimuksesta ja kenttämuistiinpanoista

Vaikka tämä opinnäytetyö ei ole laadullinen tutkimus, on siinä laadullisen tutkimuksen sävyjä. Raportointivaiheen tukemiseksi keräsin kenttämuistiinpanoja koko toiminnan ajalta, käsin yksinkertaiseen muistivihkoon. On muistettava, että ylös merkitsemäni muistiinpanot, jotka pyrkivät kyllä tarkkuuteen ja objektiivisuuteen, ovat kuitenkin aina yhden ihmisen sen hetkisen kokemuksen, rajallisen havainnoinnin ja vallitsevan tietoaineksen tuotosta.

Kenttämuistiinpanojen kirjoittaminen on yksi laadullisen tutkimuksen ja osallistuvan havainnoinnin osa. Tutkija kirjoittaa mm. suoria lainauksia sanotusta tai vain avainsanoja, joiden avulla on mahdollista palauttaa tapahtunut mieleen raportin laatimista varten. Opinnäytetyöpäiväkirjan pitäminen on tuntemusten ja tapahtumien tarkkaa kirjaamista ja raportointia. Ylös kirjattuja puheita voi myös käyttää tutkimuksessa suorina sitaatteina. (Alasuutari 1995, 282-283.)

Jokainen yksilö tekee kenttämuistiinpanoja omalla tavallaan, mutta yleisesti ottaen kenttämuistiinpanot koostuvat kahdesta erillisestä osuudesta. Kuvailevasta tekstistä - datasta, eli muistiinpanoista, jotka pyrkivät kuvailemaan mahdollisimman tarkasti mm. tilanteita, aikaa, käytöstä ja keskusteluja. Muistiinpanoissa käytetään myös reflektiivistä informaatiota, jolla pyritään tallentamaan esimerkiksi ideoita, tunteita, kysymyksiä tai huolenaiheita. (University of Southern California 2020.)

3.2 Projekti

Koin ongelmallisena opinnäytetyön määritelmän, mutta *projekti* on luultavasti sana lähimpänä totuutta. Viittaan tässä raportissa opinnäytetyöhön sanoilla: malli, opinnäytetyö ja projekti.

Projekti koostuu elementeistä, sarjoista toimintoja, joille on määrätty tietty järjestys. Projektilla on myös aina alku ja loppu. Projektin voidaan nähdä myös toteutuvan vain kerran, tavalla miten se toteutuu. Toiminnot eivät ole yksinkertaisia, eivätkä itseään toistavia ja vaativat harkintaa, luovuutta ja erityisosaamista. Projekti tähtää aina tiettyyn toiminnallisuuteen ja laatutasoon. Keskeisessä asemassa ovat myös projektin laajuus, siihen käytetty aika sekä projektin kustannukset. (Helsingin yliopisto 2006).

3.3 Eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessä on kunnioitettava hyvää tieteellisen käytännön prosessissa, tunnustettava tieteellisen käytännön vastuut, ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleiset periaatteet sekä eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat, tarpeellisuudesta ja ennakoarviointimenettelystä. (Arene 2020, 5.)

Opinnäytetyössä käytetystä tausta-aineistosta, menetelmistä ja tuloksista, on osoitettu niiden alkuperäiset tekijät sekä lähteet (Arene 2020,12).

Tässä opinnäytetyössä ja projektissa on toteutettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetyön toimintatapoihin, rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen tulosten/havaintojen tallentamisessa on kiinnitetty erityistä huomiota. Projekti on

suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tutkimukselle sekä oppilaitoksen opinnäytetyölle vaadittujen kriteerien pohjalta. Lisäksi tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön osallistuneiden henkilöiden oikeudet ja asema on tehty heille opinnäytetyön alussa selväksi mm. suostumuslomakkeen (Liite 1) avulla. Lasten huoltajat ovat olleet osana prosessia. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön osallistuminen oli myös täysin vapaaehtoista.

Huomioitavaa myös on, että omistusoikeus projektin aikana maalatusta teoksista on ja pysyy teoksen tekijällä. Toiminnallisten osuuksien aikana valmistetut taide-
teokset jaettiin projektin loputtua tekijöilleen.

Opinnäytetyö toteutettiin luottamuksellisesti ja täydelliseen anonymiteettiin pohjaavasti. Ketään opinnäytetyöhön osallistuvaa henkilöä ei raportin tekstiosuuksista voi päättelemällä tunnistaa. Nimiä, sukupuolta, tai yksittäisten henkilöiden iäkiä ei raportissa mainita.

4 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

4.1 Oppiminen

Varhaiskasvatusikäisille lapsille suunnattu toiminta ja pedagogiikka tähtää aina oppimiseen. En pyri käsittelemään oppimista tässä opinnäytetyössä sen laajemmin mutta muutamia avainkäsitteitä siitä lienee paikallaan puida.

L.S. Vygotskin lähikehityksen vyöhyke -teorian mukaan oppimisen kannalta tärkeää on, että lapselle annetaan sellaisia ärsykeitä, joihin hänen taitonsa eivät aivan vielä yllä. Oppimistilanteet tukevat lapsen kehitystä parhaiten silloin kun automatisoituneet taidot eivät aivan vielä yllä tehtävien saavuttamiseen. (Sajaniemi 2008, 35.)

Kaiken oppimisen perustana on lasten aiemmat kokemukset, aikaisempi osaaminen sekä mielenkiinnon kohteet. Asioilla ja toiminnalla on oltava yhteys lasten valmiuksiin. Myös kokemus ryhmään tai yhteisöön kuulumisesta on osallisuuden sekä oppimisen kannalta erityisen tärkeää. Leikki ja leikin mukana pitäminen pedagogiikassa ja oppimisessa on myös otettava huomioon kokonaisuuksia suunniteltaessa ja toteuttaessa. (Opetushallitus 2018, 22)

Lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja muiden ihmisten kanssa. Lapset ovat myös luonnostaan uteliaita ja he myös tahtovat oppia uusia asioita. Oppimista tapahtuu kokonaisvaltaisesti ja kaikkialla. Tiedot, taidot, tunteet, kieli, ajattelu, aistit ja erilaiset kokemukset muodostavat oppimisen pohjan. Leikit, liikunta, tutkiminen ja itsensä ilmaiseminen mm. taiteen avulla on myös tärkeä osa oppimista. (Opetushallitus 2018, 21-22.)

Oppimisympäristöillä on suuri merkitys oppimisessa. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, yhteisöjä, paikkoja, käytäntöä, välineitä ja tarvikkeita. Kaikkea mikä tukee lapsen kehitystä ja oppimista. Myös luonto, pihat ja rakennettu ympäristö on osa oppimisympäristöä. Näin ollen oppimisympäristökäsite varhaiskasvatuksessa sisältää sekä psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisenkin ulottuvuuden. (Opetushallitus 2021.)

Lasten laaja-alainen osaaminen taas muodostuu erilaisten tietojen, taitojen, arvojen ja asenteiden kokonaisuudesta. Laadukas pedagoginen opetus vahvistaa näitä taitoja. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet voidaan jakaa karkeasti viiteen alueeseen: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen/vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Pedagogiikkaa netissä 2021.)

Opinnäytetyön toiminnallisissa osuuksissa on myös tutkivan oppimisen piirteitä. Tutkiva oppiminen on pedagoginen malli, jossa periaatteena on tutkiva ote erilaisen ilmiöiden ja asioiden harjoittelemisessa ja opettelemisessa. Tutkivan oppimisen mallissa painotetaan, että oppiminen on parhaillaan yhteisöllinen tutkimusprosessi. Tutkiva oppiminen ei myöskään ole sidoksissa ikään. (Lipponen 2011, 33.)

Sosiokulttuurisesta näkökulmasta oppimista taas tarkastellaan aktiivisena osallistumisena yhteisön toimintaan. Näkökulmassa siis painotetaan, että hallitsee ajattelun ja toiminnan, jota kulloisessakin yhteisössä painotetaan. Oppiessaan yksilö kasvaa siis osaksi kulttuuria. (Kumpulainen 2008, 23.)

Vaikka opinnäytetyö luovikin pääasiassa ohjatun toiminnan parissa, leikkiä ja sen merkitystä oppimisessa ei saa unohtaa. Opinnäytetyön metsäretkivaiheessa oli leikillä oma sijansa. Lapsi oppii leikkiessään luonnollisesti ja itsestään. Kieli, vuorovaikutustaidot, ryhmäsäännöt ja monet muut tärkeät asiat tulevat tutuiksi leikin kautta. Vapaassa leikissä lapsi on päätekijä ja voi valita itse mitä tekee ja mitä ei. Leikeissä lapset myös hallitseva ympäristöään ja voivat säädellä toimintaansa mielikuvituksensa ja kokemustensa pohjalta. Leikeissä lapset pystyvät harjoittelemaan aikaisemmin oppimaansa ja saavat näin vahvistusta tiedoilleen ja taidoilleen. (Korhonen 2008, 153.)

4.2 Ympäristökasvatus

On syytä pureutua hieman ympäristökasvatuksen teoreettiseen puoleen. Ympäristökasvatus terminä kulkee kiinteänä osana koko tätä opinnäytetyötä; *ympäristökasvatus* ja *luontokasvatus* poikkeavat sisällöllisesti hieman toisistaan (vaikka

käytänkin molempia termejä raportissani), nämä termit pitävät sisällään hyvin samansuuntaisia merkityksiä. Tässä opinnäytetyössä ympäristökasvatus keskittyy pääosin luontokasvatuksen piiriin, mutta aivan hyvin toiminnallisen osuuden ympäristön eli lähimetsän olisi voinut korvata vaikkapa joutomaalla.

Useasti ajatellaan, että ympäristökasvatus on yhtä kuin luontokasvatus; tärkeimpinä sisältöinä luontokokemukset ja luonnontietoon liittyvä oppi. Ympäristökasvatuksen määritelmä on kuitenkin nykyään laajempi kuin edellä mainittu. Luontoon liittyvä kasvatus on edelleen osa ympäristökasvatusta mutta nykypäivänä myös kaupunkiympäristöön liittyvä tieto, sekä elämään liittyvät pohdinnat toimivat tärkeänä osana ympäristökasvatusta. (Raittila 2011, 208.)

Lapsille on tärkeää saada kokemuksia erilaisista ympäristöistä. Kokemukset erilaisista paikoista avaavat lasten ymmärrystä ja heidän tietonsa, taitonsa ja asenteensa suhteessa ympäristöön rikastuvat. Lasten käyttäessä näitä ympäristöjä arjessaan saadaan myös uudenlaisia aloitteita tuon ympäristön käyttömahdollisuuksista. Tämä saattaa auttaa aikuisiakin hahmottamaan tilaa eri tavalla ja näkemään ympäristölle uusia käyttömahdollisuuksia. (Raittila 2011, 213.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ympäristökasvatuksen päätavoitteina nähdään lapsen luontosuhteen vahvistaminen sekä lapsen ohjaaminen kohti kestävä elämäntapaa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan, tämä toteutuu kolmen ulottuvuuden kautta: oppimisella ympäristössä, oppimisella ympäristöstä sekä toimimalla ympäristön puolesta. Myönteiset kokemukset ympäristössä nähdään ennen kaikkea oppimisen edellyttäjinä ja luontokokemuksen vahvistajina. Ympäristökasvatukseen kuuluu myös vahvasti ympärillä olevan havainnointi ja nähdyistä asioista keskusteleminen. Luonnon sanoittaminen ja lasta kiinnostavien asioiden pohtiminen ovat hyvin tärkeässä roolissa ympäristökasvatuksen sisällössä. (Opetushallitus 2018, 45–46.)

Nordströmin (2004, 123) mukaan ympäristö- ja luontokasvatuksen eettisistä teemoista, ehkäpä tärkein on elämän kunnioittaminen, jota voidaan lisätä luonnontuntemuksen lisääntyessä. Perinteisenä keinona luonto-opetuksessa toimii ohjattu luontoretkeily, jonka tarkoitus on luonnon havainnointi, sen elämyksellinen ko-

keminen, elämän kunnioittaminen, luonnon ymmärtäminen sekä yhteenkuuluvuuden tunteen lisääminen luonnon kanssa. (Nordström 2004, 123.)

Helenius ja Lummelahti pohtivat teoksessaan leikin ja luonnon yhteyttä. Heidän mukaansa lapsilla oli ennen paremmat mahdollisuudet tutustua ja liikkua luonnon parissa. Kaupungistumisen myötä, nykypäivänä joudumme usein tietoisesti luomaan luontosuhteemme. Uudella tilanteella voi olla seurauksia, jos luontoa ei opi-ta tuntemaan, sitä ei ehkä koskaan opi-ta vaalimaan. Heleniuksen ja Lummelahden mukaan, kestävä kehitys tuskin on mahdollista, jos lapsia ei harjoiteta arvostamaan heitä ympäröivää luontoa. (Helenius & Lummelahti 2013, 40-42.)

Yksilön omat elämäkokemukset luovat ympäristökasvatuksen perustan ja toimivat sen pohjana. Näkemys perustuu selvitykseen, jossa tutkittiin aktiivisten ympäristökasvattajien elämänhistoriaa, ja selvitettiin ympäristövastuullista elämää ja tuon elämänasenteen edistäviä tekijöitä. Tärkeimpinä vaikuttajina lueteltiin: lapsuuden ajan luontokokemukset, perheen antamat mallit sekä yksittäiset roolimallit eli yksittäiset ihmiset. Varhaiskasvatuksen kannalta tieto on tärkeää, sillä se vahvistaa osittain sitä, että päiväkodissa annetut mallit ja asenteet välittyvät tai ainakin voivat välittyä lapselle. (Raittila 2011, 211.)

Luonto ylläpitää edellytyksiä elämälle maapallolla. Näiden edellytyksien säilyttäminen, koskee meitä kaikkia myös niitä ihmisiä, joille luonnolla ei erityistä itseisarvoa ole. Ihmiskunta on riippuvainen ympäristön ja luonnon hyvinvoinnista. (Koski, 99.) Siksi onkin erityisen tärkeää että luonto- ja ympäristöasioita käsiteltäisiin mahdollisimman varhain.

4.3 Taidekasvatus

Taidekasvatus käsitteenä on hieman hankalahko. Yritän sitä tässä kappaleessa kuitenkin parhaani mukaan käsitellä. Haastavaksi taiteesta ja taidekasvatuksesta kirjoittamisen tekee se, että käsitteen sisään mahtuu monenlaistakin tulkintaa aiheesta. Lisäksi yksilöt itsessään käsittävän sanan -taide, aina hieman eri tavoin. Milloin taide käsitetään musiikkina tai jopa kehon liikkeenä, milloin kuvana tai kuvallisina viesteinä. Täten termin laajuus aiheuttaa päänvaivaa. Tässä opinnäyte-

työssä, sanalla taide, oli kuitenkin pääpaino kuvallisessa ilmaisussa; vesivärimaalauksessa ja sen valmistelemissä.

Huomauttaisin, että taide itsessään on aina monien osien summa. Maalaus ei koskaan ole vain maalaus. Vaan siihen liittyy aivan yhtä lailla sanallinen maailma, yksilön oma kokemuksellinen maailma ja miksi ei aistillinenkin maailma. Tämän opinnäytetyn pohjalta tarkasteltuna myös yhteisöllisyys, luonto ja ympäristö olivat läsnä toteutetussa taiteessa.

Varhaiskasvatuksen tuottaman taidekasvatuksen roolina nähdään musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun tukeminen. Sekä lapsen tutustuttaminen erilaisiin taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Kokonaisvaltaisuus ja erilaisten ilmaisumuotojen yhdistäminen koetaan lapsille luonteenomaiseksi toimintamalliksi. (Opetushallitus 2018, 42.)

Taidekasvatuksen tulee pitää sisällään molempia, sekä suunniteltua että spontaania toimintaa. Oppimisen prosesseissa korostetaan kokeilemista, tutkimista, tekemisen vaiheiden harjoittelua ja näiden vaiheiden dokumentointia. Lasten yksilöllisten tarpeiden tukeminen on myös pedagogiikan keskiössä. (Opetushallitus 2018, 43.)

Lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2018, 43-43) kuvallisen ilmaisun tavoitteista kerrotaan näin. Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen. Lasten mahdollisuus nauttia kuvien tekemisestä ja esteettisten elämysten kokemisesta turvataan. Kuvan tekemisen taidot pyritään linkittämään moniaistiseksi, muita ilmaisun muotoja unohtamatta. Lapsia kannustetaan pohtimaan ja tulkitsemaan kuvallisia viestejä ja huomiota kiinnitetään mm. väreihin, muotoihin, materiaaliin sekä tunteisiin.

4.4 Lasten taiteellisesta toimijuudesta

Voidaan sanoa, että lapsen maailmansuhteelle on kuvaavaa aistillisuuden ja toiminnallisuuden sisällyttäminen voimakkaasti tekemiseen. Lapset tutkivat maailmaa avoimin mielin ja he tekevät ratkaisujaan juuri aistihavaintojensa pohjalta. Lapsille maailma on uusi ja siten aistihavainnoilla on heille suurempi merkitys.

Toisin kuin aikuisille, joille maailma on jo ennestään tuttu paikka; aikuisen kokemus- ja tietoinen ikään kuin suodattaa jatkuvasti aistihavaintoja, jolloin aistihavainnot jäävät heillä helpommin varjoon. (Pääjoki 2011, 111.)

Lapsen oman sisäisen maailman ja omien kokemusten jakamisen voidaan nähdä olevan taiteellisen toiminnan yksi keskeisimmistä tehtävistä. Kun lapsi voi ja saa ilmaista itseään taiteiden keinoilla, ja aikuisen ottaessa ilmaisun myös vastaan, syntyy vuorovaikutusta, jota määrittää ennen kaikkea lapsi itse. Taiteen kautta aikuinen pääsee kurkistamaan lapsen ajatusmaailmaan. Aikuisen rooli ei ole helppo, tilanteessa läsnä oleminen, kuunteleminen, katsominen, arvioimatta jättäminen vaatii harjoitusta. (Pääjoki 2011, 112.)

Jossain määrin voidaan väittää, että taide on aina materiaali- ja välinesidonnaista (mediumsidonnaista); lasten taidekasvatuksessa saatetaan ajatella, että materiaalien ei tarvitse olla laadukkaita. Materiaaleilla on kuitenkin aina keskeinen merkitys toteuttamisen kannalta. Taiteellisen toimijuuden mahdollisuudet, niin ammattitaiteilijan kuin lapsenkin, ovat pääsääntöisesti yhteydessä siihen minkälaisia materiaaleja on käytettävissä. Tähän onkin kiinnitettävä huomiota. Oikeilla taidetarvikkeilla sekä luonnonmateriaaleja käyttäen on mahdollisuus antaa lapsille esteettisiä kokemuksia, jotka poikkeavat normaalista arjesta. (Pääjoki 2011, 114.)

Materiaalisidonnaisuudesta voidaan kuitenkin olla myös eriävää mieltä. Jos taideaineille vain annetaan tilaa, ne luultavasti voidaan järjestää myös edullisesti, ilman suurempia kustannuksia (Nussbaum 2011, 138).

Taidekasvatuksessa on tärkeää huomioida myös toiminnan yhteisöllisyys. Nykyään tiedämme, että lasten taiteellinen toiminta nivoo yhteen vuorovaikutteisuutta ja sosiaalisuutta, aivan kuten ne ilmentyvät lasten muussakin elämässä. Yhteisöllisyys taiteessa voi ilmetä monin eri tavoin. Se voi esimerkiksi olla yhteistä kuvantekemistä tai kuvista yhteisesti keskustelua. (Pääjoki 2011, 115.)

Yleisesti kaikkia lapsia pidetään kyllä luovina mutta potentiaali luoda ja käyttää luovuutta jää pimentoon, jos sille ei anneta aikaa ja harjoitusta (Englebright Fox & Schirmacher 2012, 7).

4.5 Tarinallisuudesta

Opinnäytetyön maalausvaiheen lopussa hyödynnettiin tarinallisuutta teosten tukena. Lapset saivat halutessaan sanoittaa maalauksiaan ja ne kirjattiin ylös. Osa lapsista kertoi ainoastaan teoksen nimen, kun taas toiset lapsista kuvailivat maalaustaan hieman enemmän. Nämä sanat tukivat lopulta maalausten yhteistä läpikäyntiä/avajaisia. Vaiheessa oli havaittavissa sadutuksen piirteitä. Käytetty metodi kuitenkin hieman poikkeaa sadutuksesta, koska sanoitimme tehtyä maalausta ja metssä koettua.

Sadutuksessa lapset kertovat ajatuksiaan, aikuisen toimiessa kuuntelijana ja kirjaajana. Tärkeää sadutuksessa on vapaaehtoisuus, toisen asemaan asettuminen ja kuunteleminen. Sadutus sopii menetelmänä kaikenikäisille ja se kasvattaa itseluottamusta, rohkaisee monimuotoiseen ilmaisuun, muiden huomioimiseen ja aloitteellisuuteen. (Maailmankoulu 2021.)

Sadutus muuttaa perinteistä kasvattaja- ja lapsisuhdetta, sillä sadutuksessa lapsi tuottaa ja aikuinen seuraa ja dokumentoi mitään lisäämättä tai poistamatta. Menetelmä tehostaa lapsi- ja kertojakeskeisyyttä. Aikuisen lukiessa satua lapsen tuottama tieto muuttaa muotoaan jaetuksi tiedoksi. Henkilökohtaiset kokemukset ja tieto on lapsen valitsemasta näkökulmasta aina oikeaa. Omien kokemusten kautta kuulluksi tuleminen vahvistaa mm. itsetuntoa, ryhmäasemaa ja ryhmään kuulumista. Lisäksi sadutusmenetelmällä on havaittu ryhmäännyttäviä vaikutuksia. (Maailmankoulu 2021.)

On tärkeää antaa kuvien katsomiselle ja tulkitsemiselle aikaa, rauhoitutaan katse-
luprosessiin missä luovuudella on myös oma sijansa. Lapsille saa tulla kuvista mieleen mitä tahansa, mahdollisuus kyselyyn, ihmettelemiseen ja kyseenalaistamiseen pidetään auki ja näin lapsen omille oivalluksille jätetään tilaa. (Pellikka 2011, 157.)

5 PROJEKTIN SUUNNITELMA

Tässä kappaleessa on esitetty opinnäytetyön suunnitelma sellaisena kuin se oli tarkoitus toteuttaa. Alla taulukko projektin eri vaiheiden hahmottamisen avuksi.

<p>1. Metsäretket - metsämateriaalin kerääminen</p>
<p>2. Maalausvaihe/taiteen tekeminen - maalaus -metsämateriaalin liimaus teokseen</p>
<p>3. Taidenäyttelyvaihe - näyttelyn ripustus - avajaiset, kutsuminen</p>

5.1 Metsäretket

Ensimmäinen vaihe. Metsäretki, metsän havainnointi pienryhmissä ja materiaalin keräys tulitikkurasiaan.

Opinnäytetyön ensimmäisessä osiossa päiväkotiryhmän kanssa oli tarkoitus tehdä x-määrä metsäretkiä. Metsäretket oli tarkoitus toteuttaa pienryhmissä, niin että koko ryhmä (21 lasta) jaettaisiin kolmeen osaan. Pienryhmätoiminnalla pyrittiin saamaan paras tulos luonnon havainnoinnin kannalta. Lisäksi ajatuksena oli näin saada riittävästi ohjausaikaa jokaiselle ryhmälle. Retkillä oli tarkoitus kerätä luonnon materiaalia tulitikkurasiaan, projektin seuraavaa vaihetta (2. vaihe) varten. Materiaalin keräämisessä noudatettaisiin jokamiehen oikeuksia, mitään kiellettyä ei maastosta kerättäisi.

Pieni ryhmäkoko retkillä mahdollistaisi myös aikuiselle riittävän määrän ohjausaikaa jokaista lasta kohden. Retkillä olisi muistettava, että liika puhuminen metsässä ei ole hyväksi, vaan lapsille olisi annettava aikaa myös nauttia leikistä ja metsässä olosta.

Retkien alussa jokaiselle lapselle oli määrä jakaa tulitikkurasia, johon hän saisi kerätä metsästä materiaalia oman harkintansa mukaan. Materiaalin vähäinen määrä olisi oleellinen osa toteutusta, tarkoituksena oli että lapset joutuisivat hieman arvioimaan ja punnitsemaan mitä he metsästä ottavaisivat mukaan. Lisäksi paperin tila taiteen tekemisen vaiheessa (3. vaiheessa) olisi rajallinen.

5.2 Taideteoksen tekeminen

Toinen vaihe. Vesivärimaalaus pienryhmissä (aiheena: tehty metsäretki) ja metsästä kerätyn materiaalin yhdistäminen maalaukseen.

Vesivärimaalaus oli tarkoitus toteuttaa päiväkodin tiloissa, aiheena maalaukselle toimisi lasten kanssa tehty metsäretki tai jokin nähty tai koettu asia metsäretkellä. Maalaukset pyrittiin järjestämään mahdollisimman nopeasti metsässä käynnin jälkeen, mieluiten saman tai seuraavan päivän aikana. Tämä sen takia, että lapsen muistijälki metsäretkestä ja metsäretken tapahtumista olisi vielä tuoreessa muistissa.

Vesivärimaalauksen pohjana toimi 300 grammainen A4 –vesiväripaperi, joka on ominaisuuksiltaan paksumpaa kuin tavallinen piirustuspaperi ja näin paremmin soveltuvaa vesivärimaalaukselle. Materiaali tulisi päiväkodin puolelta. Maalauksen voisi halutessaan tehdä myös tavalliselle paperille, mikäli se jostain syystä olisi aiheellista. Vesivärimaalauksen valmistuttua ja hieman kuivuttua, lapset saivat liittää maalaukseensa metsästä kerätyn materiaalin.

Lapset saivat halutessaan sommitella/liittää materiaalin vapaasti teokseensa. Apuna käyttäisimme liima mutta en rajaa muita liittämistekniikoita pois, jos joku lapsista haluaa liittää materiaalinsa maalaukseen jollain toisella tavalla. Kollaasitekniikka, eli tässä tapauksessa materiaalin sommitteleminen valmiin vesiväriteoksen päälle, soveltuisi hyvin metsämateriaalin liittämiseen teoksiin.

Alustavana ajatuksena oli myös antaa maalausvaiheen alussa, lapsille vaihtoehtoinen paperimalli. Aikomuksenani oli muokata maalattavat paperit kahteen eri muotoon: kolmioon ja suorakulmaan. Tämä siksi että lapsilla olisi mahdollisuus hieinan valita teoksensa kokoa sekä näköä. Paperien olisi kuitenkin oltava kulmiltaan suorina, sillä teokset olisi teipattava pöytään kiinni vesivärimaalauksen ja teoksen kuivumisen ajaksi (etteivät ne kipristyisi liikaa). Lisäksi teippaamalla reunat, saimme teoksiin valkoiset kehykset, jotka tekisivät maalauksista juhlavimmat.

5.3 Taidenäyttelyvaihe

Kolmas vaihe. Taidenäyttelyn ripustaminen, taidenäyttely ja avajaiset, vanhemmille ja muulle päiväkodille taidenäyttelystä tiedottaminen, ja sinne kutsuminen.

Tämä oli projektin viimeinen vaihe, ja se koostui kolmesta pienemmästä vaiheesta:

- Taidenäyttelyn pystyttämisestä päiväkodin ruokasalin käytävään lasten kanssa,
- Pienimuotoisista avajaisista yhdessä koko ryhmän kanssa (vanhemmat mahdollisesti mukaan)
- Taidenäyttelystä tiedottaminen muulle päiväkodille sekä vanhemmille. Kutsuminen taidenäyttelyyn.

Alustavana aikomuksena oli ripustaa taidenäyttely yhdessä koko päiväkotiryhmän kanssa, ja samalla pohtia lasten kanssa kunkin maalauksen paikkaa, parasta mahdollista kokonaisuutta ja visuaalista ilmettä.

Suunnitelmana oli, että taidenäyttelyn avajaisten jälkeen päiväkodin muut lapset voisivat mennä tutustumaan taiteeseen yhdessä oman ryhmänsä kasvattajien kanssa. Taidenäyttely saisi olla seinällä muutaman viikon ajan. Ajan pituudesta päätettäisiin myöhemmin yhdessä päiväkodin johtajan kanssa. Taidenäyttely oli myös tarkoitus tehdä tiettäväksi muulle päiväkodille, päiväkodin omien viestintäkanavien kautta.

Ajatuksena oli myös, että projektiin osallistuvien lasten vanhemmat olisivat tervetulleita katsomaan valmista taidenäyttelyä. Olin suunnitellut tämän tapahtuvan avajaispäivänä. Samalla kun vanhemmat/hooltajat tulisivat hakemaan lapsensa päiväkodista. Vierailumahdollisuudesta tultaisiin informoimaan hooltajille ryhmän viestintäkanavien kautta

Huomioitavaa: Aikomuksena oli, että projektin ensimmäinen (1) ja toinen osio (2) pyritäisiin järjestämään samana tai peräkkäisinä päivinä tai niin likellä kuin se vain olisi mahdollista. Metsäretki ja maalauskerä olisi hyvä pitää lähekkäin, lasten tuoreen muistijäljen ja eläytymisen kannalta.

Projektin auki puhuminen ja sanoittaminen lapsille olisi tärkeässä osassa opinnäytetyön onnistumisen kannalta. Lapsille olisi tehtävä selväksi miksi menemme metsään, ja mitä me olemme siellä tekemässä. Tämä siksi että ”kenttätilanne” olisi mahdollisimman selkeä lapsen näkökannalta. Projektin sanoittamisessa lapsille otettaisiin huomioon lasten ikätaso. Lisäksi projektia olisi käytävä läpi myös henkilökunnan kanssa ennen sen toteutusta.

6 MUUTOKSET

Tässä kappaleessa käsittelen muutokset, mitä projektiin sen aikana tehtiin. Projektin aihio pysyi kutakuinkin samankaltaisena sen edetessä. Muutamia käytännön sanelemia muutoksia ja hienosäätöjä oli kuitenkin tehtävä.

6.1 Metsäretket

Projektin ensimmäinen vaihe toteutui lähes alustavan suunnitelman mukaan. Metsäretket toteutettiin kaikkien ryhmien kanssa noin yhden viikon aikana. Metsään mentiin kolmen erillisen pienryhmän kanssa, kolmena eri kertana, kuten oli alustavasti suunniteltukin.

Ne lapset, jotka eivät olleet oman ryhmänsä metsäpäivänä päiväkodissa, siirrettiin toiseen metsäryhmään. Muutama lapsi (3) oli poissa kaikkien pienryhmien metsäpäivästä ja näiden lapsien kanssa tein pienen kierroksen myöhemmin päiväkodin pihalla olevaan piha-alueeseen, että saisimme kerättyä tulitikkurasiaan ja teokseen materiaalia. Kaiken kaikkiaan 19/21 lapsesta pääsi kuitenkin osallistumaan suunnitellulle metsäretkelle. Hyvään osallistujamäärään saattoi vaikuttaa se, että retkistä ilmoitettiin vanhemmille etukäteen päiväkotiryhmän viikko-ohjelmassa.

Apuna metsässä minulla oli yksi ryhmän kasvattaja ja hän myös auttoi minua havainnoinnissa; pääpaino havainnoinnista oli kuitenkin minulla. Alustavasti olin ajatellut, että jokaisella pienryhmällä olisi ollut oma aikuisensa (ryhmässä oli kolme kasvattajaa) mutta tämä idea kaatui käytännön syistä. Sen sijaan yksi ja sama kasvattaja oli jokaisella metsäretkellä kanssani läsnä. Lopulta tämä oli myös eduksi sillä, jokaisella kerralla aikuisenkin vaihtuessa, olisin joutunut myös väistämättä ohjaamaan työpariani.

Muutokset suunnitelmaan:

- Metsäretkelle pääsemästä estyneiden lasten (3 lasta) kanssa retkeiltiin piha-alueella.
- Sama kasvattaja mukana jokaisella kolmella metsäretkellä.

6.2 Taideteoksen tekeminen

Projektin toinen vaihe eli taiteen tekemisen vaihe toteutui myös pitkälti suunnitelun mukaan. Maalaukset toteutettiin viikon aikana, metsäretkistä seuraavalla viikolla. Maalaaminen toteutettiin kolmessa erillisessä pienryhmässä. Suurempaa aikaikkunaa ei onneksi aiheutunut metsässä vietetyn ajan ja maalausvaiheen väliin. Muistot ja kokemukset metsästä saatiin näin välitettyä paperille verrattain nopealla aikataululla. Aavistelin että, jos retkien ja taiteen tekemisen välinen aika, syystä tai toisesta venähtäisi, saattaisi se vaikuttaa maalauksien aiheisiin (muistamattomuutena).

Kaikki vesivärimaalaukset maalattiin ryhmän tiloissa. Vesiväripaperi oli teipattu valmiiksi pöytään kiinni, ettei paperi kuivuessaan vääntyisi muodottomaksi. Lisäksi teippaukset paperin jokaisella reunalla tekivät irrotettaessa, maalaukseen kehyksenomaisen vaikutelman. Alkuperäisen suunnitelman mukaan lapsien maalauspaperit olisivat olleet eri muotoisia mutta luovuin tästä ideasta. Akvarellipaperien muokkaaminen muotoon olisi aiheuttanut turhaa materiaalin hukkaa, sekä pienentänyt huomattavasti teosten kokoa. Tässä tapauksessa koin maalauspaperin suuremman koon olevan sen muotoa tärkeämpi seikka.

Maalausvaiheen alussa jaoin lapsille heidän omat tulitikkurasiat sisältöineen. Lapset saivat orientoitua pienen hetken maalaamiseen tutkimalla askin sisältöä. Toivoin että tikkurasia toimisi muistin virkistäjänä tehdystä retkestä ja tapahtuneesta. Rajasin teoksen aiheita lapsille siten, että olisi maalattava jotain, joka liittyi tekemäämme metsäretkeen. Vesiväritöiden kuivuttua, lasten metsästä keräämä materiaali yhdistettiin teokseen liimalla. Näin taideteoksissa yhdistyivät lopulta vesivärit ja luonnosta kerätty materiaali.

Suostumuslomakkeiden (ks. Liite 1) erilaiset suostumusluvut aiheuttivat hieman päänvaivaa, muutamassa lomakkeessa oli ruksi sarakkeessa missä kiellettiin lapsen nimen laittaminen näkyville teokseen. Tämä huomioitiin lopulta siten että kaikki lapset kirjoittivat nimensä teoksen nurjalle puolelle. Näin ollen kenenkään lapsen nimi ei ollut näkyvillä teoksissa. Suostumuslomakkeissa olisi saattanut olla enemmänkin hajontaa mutta tässä projektissa siltä osin päästiin verrattain vähällä.

Suunnitelmasta poiketen, päätin vielä haastatella lapsia heidän tekemästään teoksesta. Näin saimme teoksille teosnimet. Osa lapsista intoutui kertomaan hieman enemmänkin maalauksistaan. Kirjasin tiedot ylös vihkoon ja kirjoitin ne myöhemmin maalausten taakse.

Muutokset suunnitelmaan:

- Maalauspapereita ei muokattu muotoon
- Lasten nimet ainoastaan maalauksen takapuolelle
- Ajatusten kirjaaminen tai sadutus lapsilta, liittyen teoksen nimeen ja sen sisältöön.

6.3 Taidenäyttelyvaihe

Taidenäyttelyvaihe muuttui projektin aikana eniten. Osittain tähän vaikutti paikallisesti riehaantunut koronaepidemia, joka mm. aikaansai suuren aikavälin; kuukausi, maalausten valmistumisen ja taidenäyttelyn pystyttämisen väliin. Tuon yhden kuukauden aikana, päiväkotiin ei voinut ulkopuolisena astua ja toiminnan toteuttaminen viivästyi.

Taidenäyttelyn ripustaminen ja taidenäyttelyn avajaiset eivät sisällöllisesti juuriin muuttuneet, toteutus kuitenkin muuttui. Taidenäyttely ripustettiin pienryhmien kanssa päiväkodin seinille, ja ripustus tehtiin suunnitelmasta poikkeavasti kolmessa eri ryhmässä. Tämä sujuvuuden ja näyttelykäytävän ahtauden vuoksi. Myös avajaisvaihetta muutettiin, jokaisen pienryhmän kanssa pidettiin omat pienet avajaiset. Näissä avajaisissa kävimme maalaukset yhdessä läpi ja keskustelimme niistä. Ripustus ja kaikki kolme avajaista saatiin järjestettyä kahden työpäivän aikana.

Päiväkodin muut ryhmät kutsuttiin myös taidenäyttelyyn erillisillä kutsukorteilla. Vanhemmille myös tiedotettiin tapahtumasta.

Vanhemmat eivät taidenäyttelyä päässeet katsomaan, sillä varotoimenpiteet koronan takia olivat korkealla. Tämä kuitenkin otettiin myöhemmin huomioon. Taide-

näyttelyn teokset kuvattiin ja niistä pidettiin virtuaalinäyttely vanhempien oman WhatsApp -ringin välityksellä.

Muutokset suunnitelmaan:

- Maalausvaiheen ja taidenäyttelyvaiheen välissä kuukauden tauko
- Kolme eri ripustuskertaa ja kolmet avajaiset pienryhmien kanssa
- Virtuaalinäyttely vanhemmille koronaepidemian takia

7 HAVAINNOT JA RAPORTOINTI

7.1 Metsäretket

”Saadaanko me edes leikkiä tällä retkellä?”

Metsäretkistä kirjattiin ylös lopulta seuraavanlaisia havaintoja. Sanomattakin on selvää, että moni asia jäi kirjaamatta, kuulematta ja ennen kaikkea havaitsematta.

Retkien onnistumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kasvattaja pystyy sanoittamaan aktiivisesti luontoa ja toimintaa. Kasvattajan luonnon tietämyksellä oli täten suuri rooli oppimisen kannalta. Ikäväkseni jouduin monestikin myöntämään lapsille lajitietouteni puutteet. Onnekseni se ei näyttänyt lannistavan heitä. Ehkä enemmänkin minua. Muutaman kerran käytimme myös älypuhelinta lajitunnistuksen apuna, mutta koin että se vei liikaa aikaa itse toiminnalta, omalta havainnoinnilta, sekä hetkessä elämiseltä ja luovuin siitä nopeasti. Lapset olivat hyvin innostuneita erilaisista luonnosta ja he hakivat aktiivisesti tietoa ja nimiä havaitsemilleen ilmiöille ja lajeille. Huomatessaan, että aikuinen osaa sanoittaa ja sanoittaa mielellään luontoa, lasten mielenkiinto tuntui ohjautuvan entistä enemmän ympärillä olevaan metsään ja sen luontoon. Metsä koettiin kiehtovana paikkana ja asioille haluttiin selityksiä. Huomasin että lapset ovat erinomaisia kyselijöitä. Lapset myös itse havainnoivat luontoa hyvin tarkasti, tämän sain todistaa monesti muun muassa sieniä löytäessämme.

Leikkiä ja sen tärkeyttä ei voi kiistää. Jokaisen pienryhmän kohdalla leikillä oli tärkeä rooli metsäretkien lomassa. Kolmannen ja viimeisen metsäretken alkuvaiheessa yksi lapsista kysyi minulta hyvin skeptisellä äänenpainolla: ”Saadaanko me edes leikkiä tällä retkellä?” Väistämättä jonkinlainen leikki ujuttautui aina metsäretkien lyhyeenkin ”tyhjään tilaan”. Lapset eivät välttämättä leikkineet aina kaikki yhdessä, vaan erilaisia leikkikokoonpanoja syntyi jatkuvasti retken edessä, sitten ne hajosivat ja uusia taas muodostui. Näiden kokoonpanojen havainnointi, retken vetämisen ohessa oli kuitenkin sen tarkemmin mahdotonta. Osa lapsista viihtyi metsässä myös hyvin omissa puuhissaan. Huomion arvoinen havainto oli, että kolmen retken aikana mitään riitaa tai suukopua ei lasten keskuudessa synty-

nyt. Ei tietenkään voida väittää, että metsä sen aiheutti mutta huomiona se oli mieluisa. Lapset olivat leikkiessään myös hyvin luovia, polun päälle kaatunut puu toimi hyvin junana, mättäät kiven päällä olivat pomppulinna, toinen kaatunut iso kuusi oli kiipeilyteline, kepit ja risunpätkät olivat tietenkin miekkoja.

Lasten omalla mielikuvituksella oli kaikissa kolmessa retkessä suuri rooli; milloin metsässä seikkailija oli ninja ja milloin metsä nähtiin viidakkona. Kivenkoloissa nähtiin kameleontteja ja myös jokin mystinen ja keltainen vilahti silmien ääri-laidassa. Naava puiden oksilla sai toimittaa viiksien virkaa. Metsästä siis löytyi monia mielikuvitusta kutkuttavia asioita, se oli myös oppimisympäristönä hyvin virikkeellinen. Ehkä voisi sanoa, että se haastoi tai jopa pakotti lapset käyttämään mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Turvalliset aikuiset olivat tietenkin tärkeässä roolissa, sillä välillä metsä näytti myös jännittävän puolensa, silloin aikuisen läsnä-oloon ja läheisyyteen myös herkästi turvattiin.

Osa lapsista nimesi mielellään luonnon lajeja mm. ”verisieni” oli yhden pienen retkeilijän antama nimi minulle tuntemattomalle, luultavasti rouskulajille. Kuusen suurta käpyä verrattiin myös koirankakkaan ja se jos jokin oli retkeilijöistä hauskaa. Tätä nimeämistä tapahtui enemmänkin mutta ikäväkseni, en ehtinyt kirjoittamaan niitä kaikkia ylös ja kadotin uudet lajin nimet muistini sopukoihin.

Vaikka opinnäytetyö ei keskity luonnontieteisiin, on mainittava, että päiväkodin viereisen lähimetsän monimuotoisuus yllätti minut positiivisesti. Retkeiltävä alue ei ollut järin suuri, mutta kohtasimme kolmen metsäretken aikana ja metsässä viettämämme lyhyen ajan (n. 1,5 tuntia per ryhmä) puitteissa yllättävän suuren lajikirjon. Kyseisen päiväkodin lähiluonto antoikin mahtavat puitteet opiskella luontoa ja ympäristöä. Itse näin huimaa potentiaalia siinä miten ympäristöä olisi mahdollisuus käyttää eduksi oppimisessa ja erilaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Havaitsin myös, että lapset sisäistävät ja oppivat yllättävän nopeasti luontoa ja sen sanastoa. Pienenä esimerkkinä toimikoon oravanmarja, joka on syötynä myrkyllinen marja. Tutkiessamme kyseistä myrkkymarjaa metsässä ja minun kertoillessani miten marjan tunnistaa ja että siihen ei saa edes koskea. Retken edetessä lapset

tunnistivat oravanmarjat aktiivisesti ja myös karttoivat niitä - tosin oravanmarjan nimi muuttui välillä ketunmarjaksi.

Lapsilla oli myös tehtävä metsässä. Metsäretken aikana tuli kerätä tikkurasiaan materiaalia seuraavaa vaihetta eli vesivärimaalausta varten. Rajasin tikkurasiaan kelpaavan materiaalin erittäin löyhästi. Jos se mahtui pieneen askiin, sen sai ottaa mukaan. Lapset saivat itse päättää mitä metsästä kerätyllä luonnonaineksella tulisivat tekemään. Toimi se sitten mallina tulevalle maalaukselle, jotain mistä maalaata tai vaikkapa muistin virkistykseenä menneestä retkestä ja hetkistä. Perimmäinen tarkoitus oli, että sen voisi halutessaan liittää liimalla tulevaan maalaukseen. Havaitsin että suurimmalle osalle lapsista, taideteoksen tekeminen näyttäytyi hieman abstraktina asiana ja se olisikin kaivannut enemmän sanoittamista. Jälkeen päin ajateltuna olisi ollut järkevää näyttää valmista maalausta ennen retken tekoa. Näin lapsilla olisi ollut hieman parempi käsitys siitä mihin ”aarteiden” kerääminen lopulta johtaa ja tähtää.

Metsämateriaalin kerääminen tikkurasiaan koettiin kuitenkin mieleiseksi tehtäväksi, tosin pienempiä retkeläisiä täytyi hieman muistuttaa tehtävästä. Yksi retkeläinen, jatkuvasta muistuttelusta huolimatta, unohti kerätä tikkuaskiinsa ainesta. Ehkäpä hän oli niin haltioitunut luonnosta? Saimme askin kuitenkin myöhemmin täyteen muiden lapsien kollektiivisesti lahjoittamalla säpäleillä. Tämä toimikin hyvänä oppina jakamisesta ja auttamisesta. Hauska kommellus, jossa aikuisen ja lapsen maailmat kohtasivat, oli tulitikkurasian avaaminen; se ei ollutkaan niin yksinkertaista. En ollut ymmärtänyt, että lapset eivät luultavasti olleet koskaan avanneet tai edes nähneet tikkurasiaa. Ymmärrettyäni tämän, pidin tietysti pienen orientaation. Toisin kun luulin, lapset eivät juurikaan, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vertailleet tikkurasiodensa sisältöä. Pääsääntöisesti lapset keskittyivät oman tulitikkurasiansa tilkitsemiseen ja aarteiden keräys koettiin enemmänkin yksilötehtävänä. Tulitikkurasiaan sujahti pääsääntöisesti havunneulasia, kasvien ja puiden lehtiä, kaarnaa, marjoja, risunpätkiä ja sammalta. Kartoimme repimästä mitään puista ja pyrimme kunnioittamaan elävää luontoa. Tämä tehtiin myös monta kertaa selväksi lapsille.

Mustikat muodostuivat kaikkien kolmen ryhmän yhdistäväksi tekijäksi. Kysellesäni retkien päätteeksi, mikä oli ollut erityisen kivaa, mustikat saivat karhunosan maininnoista. Marjojen naposteleminen metsäretken aikana, liikkumisen, havainnoinnin ja leikkien välissä oli kaikille mieluisaa puuhaa, myös meille aikuisille. Mustikoiden syöminen sai minut huomaamaan ja havaitsemaan entistä voimakkaammin sen, että metsässä aistikokemukset ja kaikkien aistien käyttö tapahtuu miltei automaattisesti. Mustikat linkittyivät vahvasti myös teoksissa lasten kokemaan ja muistiin.

7.2 Taideteoksen tekeminen

”Mä oon tehnyt tähän niin paljon juttuja; mustikkaa, puolukkaa ja pomppulinan.”

Kaikki lapset osallistuivat maalausvaiheeseen mielellään. Yksikään lapsi ei maalausvaiheen aikana sanonut, että ei haluaisi osallistua tai tehdä maalaustaan. Päiväkotiryhmässä oli siis hyvin innokkaita maalaajia. Maalauksen suoritimme perusväreillä: sinisellä, punaisella ja keltaisella värinapilla. Kaikkien pienryhmien lapset tekivät teoksensa noin puolessa tunnissa ja lapset myös keskittyivät omaan maalaamiseensa varsin hyvin. Ensimmäisten maalarien ollessa valmiita ja lasten ilmoitettua siitä minulle, aiheutti tämä jokaisen ryhmän kohdalla osalle maalajista pientä kiirehtimistä.

Suurin osa lapsista koki värien sekoittamisen mieleisenä puuhana. Vaikka värien sekoittamisessa auttaminen työllisti minua ohjaajana ja otti aikaa pois ryhmän havainnoinnista. Koin että värien sekoittaminen antoi lisämaustetta maalauksen tekemiseen ja että se oli lopulta oikea ratkaisu. Päiväkodin puolelta olisi ollut mahdollisuus asettaa lasten eteen valmiit ruskeat ja vihreät värinäpit, mutta koin että maalauksista tulisi liiaksi samankaltaisia väriensä puolesta, elleivät lapset sekoittaisi näitä kahta väriä itse. Värioppi maalauksen teon aikana on pedagogisestikin ihan perusteltua.

Maalauksen tehtävänanto - ”jotain mikä liittyi tekemäämme metsäretkeen” antoi teoksen toteutukseen paljon liikkumavaraa. Pelkäsin itse, kuinka lapset tehtä-

vänannosta selviytyvät. Suurin osa maalaajista selviytyi tehtävänannosta hyvin. On kuitenkin todettava, että niitäkin lapsia oli, jotka maalasivat aivan omiaan tai värittivät mielikuvituksellaan ankarasti teosta. Tämä oli kuitenkin sallittua. En pyrkinyt ohjaamaan teosten motiiveja liiksi, sen sijaan kyselin maalausvaiheen aikana lapsilta useasti mitä heidän kuvansa esittävät, sekä esitin teoksiin liittyviä lisäkysymyksiä. Maalaushetken aikana lapsilla oli vieressään tulitikkurasia, joka sisälsi heidän metsästä keräämäänsä materiaalin. Rasia siis tavallaan toimi ”muis-tilaatikkona” ja auttoi ehkäpä palauttamaan tapahtumia mieleen metsäretkestäretkestä. Toimiko tikkuaski ajattelemallani tavalla? Sitä on tietenkin mahdotonta mitenkään todistaa mutta ei se ainakaan vaikeuttanut tai häirinnyt tehtävän toteutusta.

Toisin kuin olin kuvitellut, lapset eivät juurikaan vertailleet tai keskustelleet maalauksistaan toisten lasten kanssa taiteentekemisen aikana. Tämä johtui luultavasti siitä, että lapset olivat keskittyneitä omaan tekemiseensä. Koin kuitenkin tämän havainnon yllättävänä. Olin olettanut, että lapset keskustelisivat keskenään maalauksistaan ja tekemisistään enemmän.

Suuri enemmistö lapsista pitäytyi metsäretki maalausaiheenaan. He tuottivat kuusiinsa metsässä nähtyjä ja koettuja asioita. Osa lapsista kuitenkin maalasi selvästi aiheita, jotka eivät ainakaan aikuisen mielestä liittyneet retkiin. On kuitenkin myönnettävä, että aiheet saattoivat liittyä retkiin metsässä leikittyinä leikkeinä. Jokaista yksityiskohtaa en ehtinyt tietenkään retkien aikana havainnoimaan. En pyrkinyt muokkaamaan lasten maalauksia, tulkintoja tai kokemusta tehdystä retkestä. Lapset saivat puolestani maalata vapaasti mitä halusivat.

Ainoastaan yhdessä maalauksessa ei esiintynyt luontoa millään lailla - se esitti avaruusalusta. Toisessa maalauksessa oli taas punainen kirahvi (tässä maalauksessa oli tosin myös luontoa). Tästä voisi päätellä, että lapset sisäistivät maalauksen tehtävänannon ja aihealueen erityisen hyvin ja että heillä oli tehty retki hyvin muistissa. Tarkempi pohdinta maalausten aiheista olisi varmasti mielenkiintoista mutta yritän olla keskittymättä siihen liikaa, koska se ei ole opinnäytetyön tarkoi-

tus. Olen kuitenkin koostanut opinnäytetyön loppuun (Liite 2) lasten maalausten aiheet. Aihelistasta saa pienen käsityksen lasten ajatus- ja kokemusmaailmasta.

Maalausvaiheen aikana tein huomion, että maalausten sanoittaminen oli osalle lapsista hankalaa. Maalaaminen itsessään ei kuitenkaan tuottanut vaikeuksia vaan lapset selvästi nauttivat siitä. Mitään syytä sanoittamisen hankaluudelle ei tietenkään selvinnyt, ehkäpä se ei ollut osalle lapsille erityisen tuttua toimintaa.

Maalaustuokioiden olivat verrattain hektisiä. Havainnointi tuokioiden aikana oli välillä hyvinkin haastavaa, paljon tapahtumia pääsi luultavasti livahtamaan antureideni ohitse. Tämä johtui siitä, että minulla oli tuokioiden aikana kaksi eri roolia: ohjeistin ja autoin lapsia maalauksessa, lisäksi minulla oli oma havainnointityöni. Jälkeen päin ajateltuna, olisiko ollut järkevämpää ulkoistaa maalauksen ohjaus varhaiskasvatuksen opettajalle ja keskittyä itse pelkästään havainnoimaan. Näin ei kuitenkaan tehty.

7.3 Taidenäyttelyvaihe

”Seinääminen oli kivaa.”

Taidenäyttelyvaihe muuttui projektin aikana luultavasti eniten. Osittain tähän vaikutti korona ja siitä johtuvat erinäiset toimet. Taidenäyttelyn pystyttäminen ja avajaiset olivat myös projektin hankalimmat vaiheet havainnoida ja jouduin useasti pinnistelemaan saadakseni järkevää ulosantia niistä. Osittain tämä johtui siitä, että olin ollut kuukauden päivät poissa toiminnallisen osuuden teosta. Palatessani taas sen pariin, rutiini havainnoida ja tarkkailla kaikkea ympärillä tapahtuvaa oli hieman ruosteessa. Lisäksi taidenäyttelyn ripustamisen aikana, jolloin lapset tarvitsivat erityisen paljon apua teosten ripustamiseen, havainnointi oli erityisen hankalaa.

Näyttelyn avajaistilanteet olivat taas staattisempia ja helpompiakin havainnoida. Lopulta avajaisista kehkeytyi ihan mukavia ja verkkaisia tilaisuuksia, joissa käytiin jokainen maalaus lävitse ja niistä myös keskusteltiin yhdessä.

Taidenäyttelyn ripustaminen toteutettiin kolmessa eri pienryhmässä. Siten että jokaisen lapsi ripusti maalauksensa itse ruokasalin käytävään. Maalaukset ripustettiin sinitarraa apuna käyttäen ja lapset saivat myös valita käytävältä maalaukselleen mieleisen paikan. Huomioitavaa oli että lapsille oli erityisen tärkeää ripustaa maalaus itse. Valitettavasti kolme lasta oli ripustuspäivänä poissa päiväkodista. Poissaolleiden lasten maalaukset ripusti varhaiskasvattaja.

Enemmistö lapsista ripusti innokkaasti työnsä seinälle. Lapset olivat myös ylpeitä omista teoksistaan, ja tämä välittyi keskusteluista selvästi. Maalauksia myös vertailtiin ja niitä näytettiin kavereille ripustuksen aikana ja sen jälkeen. Maalausten aiheita myös sanoitettiin. Muutama lapsi sanoi ripustuksen olevan tylsää, kysyessäni -miksi se oli tylsää, en kuitenkaan koskaan saanut vastausta.

Lopuksi maalausten viereen liitettiin infolappu, jossa luki teoksen nimi tai muutama sana teoksesta. Nämä laput olin kirjoittanut puhtaaksi tietokoneella ja tulostanut valmiiksi ripustusta varten.

Ripustuksen jälkeen pidimme lasten kanssa kolmet näyttelynavajaiset. Avajaiset pidettiin tutuissa pienryhmissä. Jokainen pienryhmä saapui näyttelykäytävälle erikseen, minä pidin ensin pienen puheen. Kertasin pikaisesti mitä olimme tehneet ja saavuttaneet, jonka jälkeen kävimme jokaisen maalauksen yhdessä läpi. Katsoimme maalauksia ja luin ääneen tekijän ja teoksen infolapun. Lapset saivat halutessaan myös itse esitellä oman maalauksensa. Osa lapsista esittelikin omia maalauksiaan innokkaasti koko pienryhmälle, näistä hetkistä huokui jännittyneisyys mutta ennen kaikkea ylpeys omasta tekemisestään.

Tämän vaiheen aikana epäilin hieman päätöstäni pitää avajaiset kolmen pienryhmän kesken erikseen. En voinut olla ajattelematta, olisiko sittenkin ollut järkevämpää pitää avajaiset koko ryhmän kanssa yhdessä. Tehtyä ei kuitenkaan saa tekemättömäksi ja näyttelykäytävän ahtaus ohjasi lopulta tähän päätökseen.

Vanhemmat näkivät taidenäyttelyn lopulta virtuaalisessa muodossa siten, että asettelin kaikki maalaukset lattialle ja otin niistä kolme kuvakollaasia. Kuvat lähetettiin vanhempien sisäiseen WhatsApp -ryhmän chatiin kuvaviesteinä.

8 KORONAN VAIKUTUS OPINNÄYTETYÖHÖN

”Tiedättekö mitä? Koronarokotus on keksitty jo, se on testausvaiheessa.”

Alun perin tarkoitukseni ei ollut käsitellä koronaepidemiaa osana tätä opinnäytetyötä. Korona kuitenkin vaikutti opinnäytetyöhön monellakin eri tapaa, joten muutama sananen siitä sanottakoon. Tämä luku vastaa myös osittain projektin alussa asetettuun apukysymykseen: oliko havaittavissa jotain mitä en osannut ennalta arvata? Mitä?

Huomattavimmat vaikutukset, joita koronasta opinnäytetyöhön aiheutui, olivat viivästyminen aikatauluun ja lopulta se, että lasten vanhemmat eivät voineet tulla taidenäyttelyä päiväkodin tiloihin katsomaan. Alustava suunnitelma siis hieman muuttui ja opinnäytetyöstä hävisi kokonainen käsiteltävä aspekti, jonka keskiössä oli yhteisöllisyys ja lapsi-vanhempi -havainnointi. Näitä asioita en päässyt havainnoimaan. Materiaalin puutteeseen tämä ei työn kannalta johtanut, mutta olisi ollut enemmän kuin mielenkiintoista kuulla mitä lapset kertovat vanhemmilleen toteuttamastamme kokonaisuudesta. Edellä mainittu olisi luultavasti myös avannut uusia uria ja ajatuksia minulle toiminnan toteuttajana. Olisi ollut myös mielenkiintoista kuulla mitä vanhemmat puhuvat lapsilleen näyttelyn aikana, mikä on heidän asennoitumisensa projektiin ja lapsensa taiteeseen.

Viivästyksien lisäksi, korona aiheutti paljon yleistä hämmennystä ja tiedottomuutta siitä, miten tavallisissa arkipäivän tilanteissa tulisi toimia. Projektin aikana piti monestikin varmistella ja miettiä mitä voi tehdä ja miten. Nämä toimet eivät aina suoranaisesti vaikuttaneet negatiivisesti opinnäytetyöhön, lisäksi se taakkaa suorittaa vaiheita. Käytännön esimerkkinä mainittakoon kutsukorttien toimittaminen toiseen ryhmään. Yksinkertaisesta asiasta oli koronan myötä tullut piirun verran monimutkaisempaa. Enää ei ollutkaan niin selvää, onko suotavaa askarrella yhdessä ryhmän kanssa kortti ja toimittaa se toiseen ryhmään. Kutsua siis kortilla päiväkodin toinen ryhmä katsomaan taidenäyttelyä. Ongelma saattaa olla hauska kasku tätä luettaessa mutta koronaepidemian riehuessa kaikkialla ympärillä, yksinkertaisetkin asiat aiheuttivat useasti harmaita hiuksia ja erilaista puntarointia.

Sanottakoon nyt vielä, että kutsukortit kyllä lopulta toimitettiin perille, varotoimenpiteitä kuitenkin noudattaen.

9 LOPUKSI

Tätä loppupohdintaa kirjoittaessa, opinnäytetyön toiminnallinen osuus on kaukana takana päin. Koronatunnelinkin päässä näkyy jo himmeää valoa. Päälimmäisenä ajatuksena on hämmennys siitä, kuinka iso projekti tämä lopulta olikaan. Jälkiviisaana voisi sanoa, että oli hupsua sekoittaa luonto ja taide yhdeksi gigantiseksi kokonaisuudeksi. Totuus on, että toinen näistä aiheista olisi riittänyt vallan hyvin opinnäytetyön teemaksi. Tehtyä ei kuitenkaan saa tekemättömäksi.

9.1 Tavoitteiden toteutuminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää päiväkotiin lasten (ja minun) yhdessä tuottama taidenäyttely. Tähän myös päästiin. Taidenäyttely pidettiin ja jopa vanhemmat pystyivät, vaikeuksista ja koronasta huolimatta, sen lopulta virtuaalisesti näkemään. Opinnäytetyön perimmäinen tavoite taidenäyttely, toteutui siis olosuhteisiin nähden lopulta hyvin.

Projektin alussa olin asettanut itselleni myös apukysymyksiä havainnoinnin ja raportoinnin tueksi. Kenttämuistiinpanojen ja havainnoinnin avulla yritin selvittää kysymyksiin vastaukset. Uskon että pääsin tässä tavoitteeseeni.

Kuinka kyseinen malli soveltui osana 3–5-vuotiaiden ympäristö- ja taidekasvatusta? Lapset olivat mukana projektissa iloisin mielin, lapset kokivat projektin mielekkäänä ja he osallistuivat innokkaasti jokaiseen projektin vaiheeseen. Ikäkaalana toimi lasten taitojen näkökulmasta suhteellisen laaja 3-5-vuoden ikähaitari, tämä ei kuitenkaan lopulta vaikuttanut projektin toteutumiseen. Työvaiheet eivät olleet lapsille liian haastavia, niiden kuitenkin antaessa lapsille sopivan määrän haastetta. Projektin aikana opittiin lasten kanssa useitakin taitoja liittyen ympäristöön ja taiteeseen mm: luonnon sanoittamista, retkeilyä, tietoa myrkkymarjoista, sienitietoutta, värioppia, taiteen esille laittamista, akvarellimaalausta ja ennen kaikkea opimme mikä on taidenäyttely. Voidaan todeta, että oppimista tapahtui projektin aikana monellakin eri saralla.

Projektityöskentelyä, jossa nivotaan useita pieniä kokonaisuuksia yhteen, voidaan pitää myös hyödyllisenä laaja-alaisen osaamisen/oppimisen näkökulmasta. Uskonkin että tulevaisuudessa tämän kaltainen opetus tulee varhaiskasvatuksessa entisestään lisääntymään. Kokonaisuudessaan projekti toteutui hyvin ja päätavoite - taidenäyttelyn järjestäminen saavutettiin. Pienet muutokset projektiin sen aikana, paljastivat, että projektirungossa oli joustavuutta. Erilaisiin haasteisiin löytyi ratkaisu ilman että tavoite kariutui. Voidaan todeta, että tämän kaltainen malli/projekti oli lopulta käyttökelpoinen varhaiskasvatuksen tarpeisiin ja helpohkosti toisinnettavissa.

Mitä parannettavaa malliin olisi suotavaa tuoda, että se toimisi paremmin?

Jos toteuttaisin projektin toistamiseen, muuttaisin ja kiinnittäisin huomiota erityisesti seuraaviin asioihin. Projektin ohjaajan luontotietouden tulisi olla hyvällä tolalla. Valitettavasti tämän projektin aikana ja varsinkin metsäretkivaiheessa, jouduin liian usein toteamaan lapsille, että en tiedä mikä tuo luontokappale on. Tämän olisi voinut osittain välttää tutustumalla retkeilypaikan luontoon ennen retken tekemistä. Näin en valitettavasti tehnyt. Siitä yksinkertaisesta syystä, että en osannut ajatella ennalta tämän kaltaista skenaariota. Oman luontotietouteni vajavaisuus ei kuitenkaan pilannut projektia mutta luonnon sanoittaminen täsmällisesti palvelisi tietysti toteutusta paremmin. Toinen vaihtoehto olisi pitää retkillä mukana valikoimaa luonto-oppaita ja selvittää lasten kanssa yhdessä luontokappaleiden nimiä. Harkitsisin myös metsäretkien toteutusta siten, että reitti olisi kaikille retkeilijöille sama. Näin ei toteutetussa mallissa tehty.

Vaikka olikin mukavaa edetä metsässä intuitiivisesti ja nähtyyn tarttuen, palvelisi mallia kokonaisuuden kannalta paremmin, jos reitti olisi aina sama. Tämän tekisin siitä syystä, että lasten keskustellessa retkistä keskenään ja maalauksia läpi käydessämme (taidenäyttelyvaihe), olisi lapsilla kutakuinkin samankaltaiset kokemukset näistä retkistä. Tämä saisi luultavasti aikaan sen, että osa lasten maalauksista tai keskusteluista aukeaisi paremmin koko ryhmälle. Koko lapsiryhmä kykenisi paremmin eläytymään kuvaan, jonka he myös itse ovat kokeneet ja nähneet. Asia saattaa vaikuttaa mitättömältä, mutta uskon että sillä olisi positiivinen vaikutus malliin kokonaisuuden kannalta. Havainnollistavana esimerkkinä tässä

voisi toimia seuraava tapahtuma. Oleillessamme yhden pienryhmän kanssa metsässä, kohtasimme suurehkon sammalpeitteisen kiven. Lasten kiivetessä kivelle siitä muodostui leikki ja ”pomppulinna”. Tämä pomppulinna säilyi kyseisen pienryhmän puheissa ja päätyi maalaukseenkin. Muilla kahdella pienryhmällä ei ollut kokemuksia pomppulinnasta. Joten puheet pomppulinnasta aiheuttivat pientä hämmennystä lasten keskuudessa. Havainto ei ole ensisijaisen tärkeä mutta se on pohtimisen arvoinen, jos mallia haluaa kehittää yhteisöllisyyden näkökulmasta.

Saivatko kasvattajat mallista lopulta mitään? Sanoisin että kasvattajat saivat opinnäytetyöstä ideoita ja oppia, jos he itse halusivat niitä saada. Tätä ei kuitenkaan mitattu mitenkään. Voidaan silti todeta, että kasvattajat saivat uusia tapoja ja näkökulmia tehdä ympäristö- sekä luontokasvatusta. Tämän kaltaista projektia ei kyseisessä päiväkodissa ollut ennen tehty. Eri asia on käytetäänkö ideoita tulevaisuudessa hyväksi. Siihen tämä opinnäytetyö ei kykene vastaamaan. Ryhmän kasvattajat, joiden parissa toimin opinnäytetyöni aikana, saivat hyvän mallin toteuttaa vastaavanlaisen projektin myös tulevaisuudessa. Uskon että onnistuin projektin aikana haastamaan muutaman kasvattajan ajattelutapoja ympäristö- ja taidekasvatuksesta.

Opinnäytetyön aikana toimin aktiivisena jäsenenä vain yhdessä kasvatusryhmässä, mutta opinnäytetyö vaikutti välillisesti koko päiväkotiin, näyttelyn ollessa ruokasaliin johtavalla käytävällä. Päiväkodin toiset ryhmät kutsuttiin myös tutustumaan näyttelyyn. Kiinnostus muilta kasvattajilta projektia kohtaan oli kuitenkin vähäinen. Muutama varhaiskasvattajista kertoi minulle inspiroituneensa päiväkodin käytävällä olleesta taiteesta ja muuan varhaiskasvatuksenopettaja piti hyvänä ideana, että käytävällä oli näyttely, ja toivon mukaan tämä innosti uusiin näyttelyihin.

Mitä lapset saivat projektista? Oppimisasioiden lisäksi, joita listasin jo aiemmin tekstissäni, lapset saivat projektista positiivisen kokemuksen luonnon ja taiteen tekemisen parissa. Lapset saivat osallistua käytännön ympäristö- ja taidekasvatukseen, joka kietoutui tekemiseen ja konkretiaan. Havaintojen perusteella lapset nauttivat tämänkaltaisesta kokeilemisestä ja tekemisestä, ja ennen kaikkea lapset

saivat mahdollisuuden kokea jotakin uutta ja mielenkiintoista tämän projektin puitteissa.

9.2 Muutamia huomioita projektista

Ohjaajan rooli projektissa oli valtaisa ja asioiden/projektin sanoittaminen nousi monestikin toteuttamisen keskiöön. Sanoittamisella tarkoitan toiminnan ohjeistusta, sekä asioiden, tekemisen ja ilmiöiden lapsille sanoittamista. Tätä ei voi painottaa tarpeeksi! Välillä onnistuin sanoittamisessa mielestäni hyvin, välillä taas epäonnistuin. Huomasin, että omaa sanoittamistaan on myös hyvin vaikea havainnoida ja sitä kohtaan on oltava jatkuvasti kriittinen. Vaikeaksi tämän kaltaisen projektin sanoittamisen lapsille tekee se, että yhtä oikeaa tapaa auki puhumiselle ei oikeastaan ole. Ehkäpä oman toiminnan videoiminen tai taltioiminen olisi auttanut analysoimisessa ja se voisikin olla harkitsemisen arvoista, jos tällaista projektia uusittaisiin. Kaikki ei tietenkään ole kiinni aina ohjaajasta.

Lasten vireystila ja ryhmädynamiikka vaikuttavat ymmärtämiseen. Vuorovaikutus ja ohjaaminen on jatkuvaa tasapainoilua omien ajatusten, vallitsevan toiminnan ja lasten välillä. Yritystä maksimoida lapsille tietoa ja ohjeita ymmärrettävällä tavalla. Hyvänä esimerkkinä tästä toimikoon yhden lapsen ennakoajatus taidenäytteen avajaisista. Lapsi oli kotonaan puhunut perheelleen avajaisista ja ollut hieman peloissaan ja huolissaankin niistä. Tässä tapauksessa olin siis tietämättäni epäonnistunut toiminnan sanoittamisessa täydellisesti. Lapselle oli jäänyt epäselväksi mitä taidenäytteenavajaiset edes tarkoittavat. Se oli jotain tuntematonta ja pelottavaa, aivan päinvastaista kuin mitä olin tarkoittanut sen olevan.

Huomion arvoinen seikka on myös kasvattajien lukumäärä metsäretkillä. Vaikka virallisten linjausten puitteissa yhdellä kasvattajalla voisi olla seitsemän lapsen (3-5-vuotiaat) pienryhmä metsässä (Tehy 2021). Mielestäni metsässä toimiminen vaatii kuitenkin aina kaksi kasvattajaa. Tämä saattaa joissain päiväkodeissa tai päiväkotiryhmissä aiheuttaa päänvaivaa ja käytännön ongelmia tai jopa tehdä mahdottomaksi toteuttaa tämän kaltaista projektia. Metsässä oleminen lapsien kanssa on kuitenkin aina yllätyksiä täynnä ja jos retkellä sattuisi vaikkapa onnettomuus, olisi hyvä että aikuisia olisi kaksi. Turvallisuus ennen kaikkea.

Ympäristökasvatuksen ehkä tärkein anti on kokea ympäristöä juuri paikanpäältä, oli ympäristö sitten mitä tai minkälaista tahansa. Tässä opinnäytetyössä tämä myös erinomaisella tavalla toteutui. Tässä projektissa pääkokemuspaikkana toimi metsä, mutta ympäristö olisi aivan hyvin voinut olla vaikkapa joutomaa. Mikä tahansa ympäristö sopii tutkittavaksi ja mitä tulee materiaalin keräykseen (maalaukseen). Materiaali voisi myös aivan hyvin olla aineetonta, esimerkiksi sanoja tai nähtyä. Sama pätee taidekasvatukseen, taiteen tekemistä ei voi oppia, jos sitä ei tee, jos ei sukella taiteen maailmaan. Vesivärimaalauksen olisi voinut myös korvata millä tahansa käsillä olevalla tekniikalla, en koe, että sen vaihtaminen olisi lopputuloksen kannalta kynnyskysymys. Hyvä pedagogi osaa muokata kokonaisuksia palvelemaan kasvattamaansa ryhmää. Yhtä hyvin taidenäyttelyn olisi voinut tuottaa vaikkapa pelkistä puiden lehdistä, jos ne lapsiryhmässä olisivat olleet mielenkiinnon tai oppimisen fokuksena. Tätä etua minulla ei valitettavasti projektiin ryhtyessäni ollut. Aloittaessani opinnäytetyötä en tuntenut lapsia nimeksikään. Tarkoitin tällä sitä, että jos lapset ja heidän mielenkiinnon kohteensa olisivat ennestään tuttuja. Projektia voisi muokata enemmän ryhmän mielenkiinnon kohteita silmällä pitäen. Tämän projekti toteutettiin perinteisellä tavalla, jossa kasvattaja/aikuinen suunnittelee toiminnan ja se suoritetaan. Puntaroimisen arvoista on, voisivatko lapset osallistua enemmän vaiheiden suunnitteluun. Näin ollen osallisuuskin toteutuisi laajemmin. Joka tapauksessa tämän kaltaisessa projektissa laaja-alaisen oppimisen alueet toteutuvat verrattain hyvin ja projektin soveltamismahdollisuudet ovat miltei rajattomat. Malli soveltui siis varhaiskasvatukseen tältäkin osin hyvin.

Taidekasvatus ja ympäristökasvatus ovat myös siitä mielenkiintoisia aiheita ja kokonaisuuksia, että päiväkodeissa ei yleisesti ottaen ole yhtenäisiä ohjeita niiden toteuttamiseen vaan kukin ryhmä toteuttaa niitä parhaan osaamisensa puitteissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa käydään kyllä läpi johtoajatukset ja suuret linjat, mutta kasvattajille on jätetty suuri vapaus niiden täyttämiseksi. Roolin mukana tulee myös vastuu. Olisikin mielenkiintoista verrata taide- ja ympäristökasvatuksen toteutumista tämän päivän varhaiskasvatuksen eri toimipaikoissa. Miten se toteutuu ja onko siinä havaittavissa sisällöllisiä eroja tai ehkäpä paikallisia eroja?

Näin jälkeen päin voisi todeta, että tämän opinnäytetyön tärkeimpänä saavutuksena oli lopulta: lapsen kehitykseen ja kasvuun positiivisella tavalla vaikuttaminen, ja lasten elämyksien ja kokemusten kartuttaminen lähiluonnossa sekä taiteen äärellä. Matka joka projektin aikana kuljettiin, oli elämyksiä, keskusteluja, kysymyksiä ja erilaista oppimista pullollaan. Vähemmän tärkeiksi tarkoituksiksi voimme lukea oman havainnointityöni siitä soveltuuko malli/projekti varhaiskasvatuksen käyttöön, siitä oppilaitokselle raportoinnin ja projektimallin kehittämistyön. Nähtäväksi tietenkään jää, onko tämänkaltaisella opinnäytetyöllä mitään sen kummempaa virkaa opinnäytetöiden jatkumossa. Havaintojen ja kokemusten pohjalta, varmaa oli kuitenkin se, että päiväkotiryhmän lapset saivat tästä projektista mieluisan kokemuksen.

9.3 Visioita

Opinnäytetyn aiheiden ympärillä luoviessani en voinut olla ajattelematta laajemmalla mittakaavalla. Voisiko kaupungeilla tai kunnilla olla tulevaisuudessa oma ammattiryhmänsä, joka osittain vastaisi varhaiskasvatuksen ympäristö ja/tai taide-työskentelystä? Osassa kaupungeista toimii kulttuuripedagogi niminen ammattiryhmä, joka työskentelee ammatissaan taiteen ja miksei ympäristönkin parissa. Kulttuuri terminä on kuitenkin laajahko, joten ehkä tulevaisuus voisi tuoda uuden ja vielä enemmän erikoisosaamiseen pohjautuvan työosan sosiaalialalle. Ehkäpä ammattitaiteilijoilla voisi olla oma panoksensa varhaiskasvatuksen taidepedagogiikassa? Varhaiskasvatus saisi varmasti uusia toimintamalleja ja käytäntöjä uusien ammattiryhmien panoksesta alaan. Tietysti tämä vaatisi ajattelunmuutosta ja ennen kaikkea resursseja toteuttaa toimintaa. Joku voisi tietenkin kysyä, mitä hyötyä on tuoda ulkopuolisia tekijöitä päiväkotimaailmaan? Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissahan jo turvataan taide- ja ympäristökasvatus. Mutta onko lopulta näin? Useiden projektin aikaisten keskustelujen pohjalta voin sanoa, että monesti taide- ja ehkä ympäristökasvatuskin koetaan vieraaksi alaksi ja sitä ehkä josain määrin pelätäänkin ja joitain ihmisiä se ei yksinkertaisesti vain teemana kiinnostaa. Syitä on varmasti monia, eikä tämän opinnäytetyön tarkoitus ole niitä selvittää. Ehkäpä osa kasvattajista kuitenkin kokee, etteivät he hallitse tarvittavia tietoja ja taitoja? Jos tietotaitoa tai halukkuutta ei ole, vaikuttaa se luultavasti näiden

alueiden opetuksen laatuun. Taiteentekijöillä ja luonnon kanssa toimivilla tahoilla voisikin olla tässä positiivinen rooli. En kuitenkaan väitä, että ympäristö- ja taidekasvatus ei päiväkodeissa toteutuisi, ajatuksenani on pikemminkin pohtia, olisiko sitä tulevaisuudessa mahdollista toteuttaa moniammatillisesti ja siten entistä vaikuttavammin?

Sain myös ajatuksen opinnäytetyöprosessin aikana, että olisi hienoa, jos uusiin päiväkoteihin rakennettaisiin tulevaisuudessa tilat varta vasten näyttelytoimintaa silmällä pitäen. Tämä on varmasti resurssikysymys mutta olisi hienoa, että lapsien omalle taiteelliselle työskentelylle ja toimijuudelle annettaisiin enemmän painoarvoa. En tahdo valittaa mutta päiväkodin käytävä, mihin me lasten kanssa töitämme ripustimme, ei ollut mitään ylevin paikka pitää taidenäyttelyä. Lisäksi erillisten galleriatilojen saaminen päiväkoteihin avaisi ehkäpä myös mahdollisuuden saada päiväkoteihin vierailevien ammattitaiteilijoiden näyttelyitä. Tämä mahdollistaisi entistäkin vaikuttavamman taidekasvatuksen. Tämä on tietenkin vain visio mutta kuka tietää mitä tapahtuu tulevaisuudessa. Taiteen terapeuttiset vaikutukset tunnetaan tänä päivänä jo hyvin. Eikö olisi järkevää opettaa ja tutustuttaa lapsia niihin jo varhain? Se mitä tänään opetamme ja painotamme, saattaa olla huomenna jo arkea.

Vaikka opinnäytetyön asiakasryhmänä oli varhaiskasvatusikäiset lapset, uskon että samankaltaisen projektin voisi toteuttaa myös toisenlaiselle asiakasryhmälle. Olisi mielenkiintoista verrata havaintoja ja tuloksia. En voi olla myöskään näkemättä yhtäläisyyksiä projektissa ja sosiokulttuurisessa innostamisessa käytettyjen työtapojen ja käsitteiden kanssa. Sosiokulttuurisessa innostamisessa on mm. pyrkimyksenä tekemisen tavat, joissa vuorovaikutus ja asiakkaiden osallistuminen nostetaan toiminnan keskiöön. Sosiaalikulttuurinen innostaminen keskittyy myös vahvasti kulttuuriseen tasa-arvon käsitteistöön. (Kurki 2002, 23-24.) Erottavina tekijöinä on kuitenkin syrjäytymisen tematiikka ja yleensä aikuiset kohderyhmänä.

Olisikin mielenkiintoista soveltaa tätä projektin aihiota erilaisten asiakasryhmien parissa mm. kuntoutujien, kehitysvammaisten tai miksipä ei koululaisten kanssa.

Havainnoida miten projektin aihio soveltuisi toisen tyyppisen asiakasryhmän tarpeisiin? Ehkäpä tässä piilee jatkotyöstöideaa?

Koen että päiväkodilla organisaationa on suuri vastuu lasten ympäristökokemusten vahvistajana ja niiden mahdollistajina. Taide soveltuu myös erityisen hyvin näiden asioiden käsittelemiseen. Lapsuudessa koettujen luontohetkien vaikutus näyttäisi useiden tutkimusten mukaan kantavan pitkälle aikuiselämään ja muokkaavan yksilön tapaa suhtautua luontoon ja ympäristöön. Kuten hyvin tiedämme, elämme muutosten aikaa ja maailma muuttuukin pikavauhtia. Luonnossa oleminen antaa mahdollisuuden määritellä itseään ennen kaikkea luonnon ja ympäristön kautta. Tämä itsessään on jo kantava argumentti. Kysymys kuuluukin, mitä tapahtuu esimerkiksi niille lapsille, joiden vanhemmat tai lähipiiri eivät ole kiinnostuneita luonnosta tai ympäristöstä? Syitä tähän voi olla lukuisia, koetun ympäristön virikkeettömyys, moniongelmaisuus, vanhempien jaksaminen, tottumattomuus oleilla luonnossa yms. Mielestäni tiettyä universaaliuden logiikkaa olisi pyrittävä toteuttamaan mitä tulee ympäristökasvatukseen varhaiskasvatuksessa. Ympäristökasvatusta olisi mahdollistettava tasapuolisesti kaikille. Omasta mielestäni sitä olisi myös lisättävä. Sen lisääminen ja uusien keinojen pohtiminen toteuttaa sitä, tuskin haittaisi millään tavoin kasvatustyötä. Päinvastoin. Laaja-alainen oppiminen edes kuuluttaa erilaisten oppimisympäristöjen ja skenaarioiden sisällyttämistä arkeen, myös tutkiva oppiminen ammentaa luonnosta. Ympäriämme olevat luonnontilat voisivat olla tulevaisuudessa isommassa osassa harjoittamaamme pedagogiikkaa. Haasteetta tämä ei tietenkään tapahdu, ilman resursseja, kouluttamista, moniammatillisuutta ja yhteistä tahtotilaa, mitään voidaan tuskin saada aikaiseksi.

Haluan päättää pohdintani Richard Sennetin (2008,72) käsityölläisyyttä ja työtä käsittelevän teoksen pieneen ajatukseen. Kirjassa Sennet sivuaa käsityölläisyyttä, sekä taiteen ja muistin yhteyttä; ja sitä kuinka itse valmistetusta taideteoksesta tai esineestä voi tulla poijun kaltainen muisto muistojemme mereen. Merkiten sitä matkaa, jonka olemme käyneet ja toisin kuin merimies, joka näkee poijun vain poijuna. Henkilö joka on itse valmistanut tuon poijun, kokee sen aina merkityksellisemmin.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1995. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä. Gummerus.
- Arene. 2021. Viitattu 19.1.2021.
<http://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Englebright Fox, J & Schirmacher, R. 2012. Art and Creative Development for Young Children. Viitattu 20.2.2021.
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=sj7AAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=art+studies+children&ots=LyglgVRdeb&sig=bZt2ssEfDI6L8Mgndt8mD-2iyI&redir_esc=y#v=onepage&q=art%20studies%20children&f=false
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. PS-kustannus. Bookwell Juva.
- Helsingin yliopisto. Yleisen kielitieteen laitos. 2006. Projektinhallinta 2006. Viitattu 22.1.2021.
<http://www.ling.helsinki.fi/kit/2006k/clt310pro/yleista/maaritelma.shtml>
- Korhonen, R. 2008. Leikki oppimisen keinona. Teoksessa kulttuuriperintö ja oppiminen, 151-156. Toim. Venäläinen, P. Jyväskylä. Gummerus.
- Koski, E. 2008. Kulutus kasvaa maapallo ei. Teoksessa Kaikesta jää jälki - puheenvuoro ympäristöä säästävästä valinnoista, 99-130. Toim. Portin, A. Keuruu. Avain.
- Kumpulainen, K. 2008. Oppimisen monitieteinen tutkimus oppimisympäristöjen kehittämisen välineenä. Teoksessa kulttuuriperintö ja oppiminen, 21-28. Toim. Venäläinen, P. Jyväskylä. Gummerus.
- Kurki, L. 2002. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino.
- Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 31-38. Toim. Hujala, E & Turja, L. Juva. PS-kustannus.
- Maailmankoulu. 2021. Viitattu 20.1.2021. <https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
- Nordström, H. 2004. Ympäristökasvatuksen toimintamalleja. Teoksessa Ympäristökasvatuksen käsikirja, 114-143. Toim. Cantell, H. Juva. PS-kustannus.
- Nussbaum, M, C. 2011. Talouskasvua tärkeämpää - Miksi demokratia tarvitsee humanistista sivistystä. Tallinna. Gaudeamus Helsinki university press.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 9.1. 2020.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetushallitus. 2021. Viitattu 22.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisymparisto-varhaiskasvatuksessa>
- Pedagogiikkaa netissä/Peda.net. 2021. Viitattu 22.1.2021.
<https://peda.net/opetussuunnitelma/vasu-2017-pohja/2/2lo>
- Pellikka, I. 2011. Voiko uskontokasvatus kasvattaa? Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 151-161. Toim. Hujala, E & Turja, L. Juva. PS-kustannus.
- Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 109-121. Toim. Hujala, E & Turja, L. Juva. PS-kustannus.

Raittila, R. 2011. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 208-218. Toim. Hujala, E & Turja, L. Juva. PS-kustannus.

Sajaniemi, N. 2008. Aivot ja oppiminen. Teoksessa kulttuuriperintö ja oppiminen, 29-37. Toim. Venäläinen, P. Jyväskylä. Gummerus.

Sennet, R. 2008. The Craftsman. Clays Ltd, St Ives plc. Penguin books.

TEHY. 2021. Viitattu 27.1.2021. <https://www.tehy.fi/fi/apua/tyosuojelu/henkilostomitoitus-varhaiskasvatuksessa>

University of Southern California 2020. Research guides. Viitattu 12.3.2020. <https://libguides.usc.edu/writingguide/fieldnotes>

Valtioneuvosto. 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Viitattu 9.11.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Tampere. Tammer-Paino Oy.

LIITE 1 Suostumuslomake

Hei, olen Teemu Sorila, Vaasan ammattikorkeakoulun viimeisen vuosikurssin, varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä lukeva sosionomiopiskelija. Tulen --- päiväkodin -- -ryhmään toteuttamaan toiminnallisen opinnäytetyöni tämän syksyn aikana.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena on järjestää projekti, joka yhdistelee ympäristökasvatusta ja taidekasvatusta, ja joka huipentuu päiväkodissa pidettävään taidenäyttelyyn. Tarkastelen taide- ja ympäristökasvatusta yhdistävän mallin käyttökelpoisuutta varhaiskasvatuksessa ja havainnoin lasten kokemuksia toiminnasta. Kerään aineistoa opinnäytetyöhöni havainnoimalla ja haastattelemalla lapsia. Tällä lomakkeella pyydän suostumustanne lapsenne osallistumiseen opinnäytetyöhöni.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostuu kolmesta vaiheesta

1. Metsäretki (materiaalin keräys metsästä ja metsän havainnointi)
2. Vesivärimaalaus (metsästä kerätyn materiaalin yhdistäminen maalaukseen)
3. Taidenäyttely (teokset ripustetaan yhdessä lasten kanssa, taidenäyttelyn avajaiset)

Huomioitavaa on, että tutkimus toteutetaan kaikkien siihen osallistuvien henkilöiden osalta nimettömänä, myös kirjaaminen ja mahdolliset haastattelut toteutetaan nimettöminä. Loppuraportissa ei tulla mainitsemaan kenenkään nimiä.

	kyllä	ei
Lapseni saa osallistua opinnäytetyöhön	☐	☐
Lapseni ajatuksia saa kirjata	☐	☐
Lapseni puhetta saa tallentaa	☐	☐
Lapseni taideteos saa olla esillä taidenäyttelyssä	☐	☐
Lapseni etunimi saa olla esillä taideteoksessa	☐	☐

Lapsen nimi _____

Huoltajan nimi ja allekirjoitus _____

Jos ilmenee kysyttävää, niin minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse

LIITE 2 Lasten maalausten aiheet

1. Karhu, kaatunut puu, lintuja, hyönteisiä
2. Vihreä, mustikka, puolukka, puunjuuret
3. Metsä, lohikäärme, puut
4. Mustikka, puolukka, pomppulinna
5. Puolukka, mustikka, lehtiä (syksyn), puun juuret, sieniä
6. Kirahvi, puu, sadepisarot, aurinko
7. Metsä, nauru, puut
8. Puu, mustikka, puolukka, aurinko
9. Käpy, puut, nurmikko
10. Katkennut puu, risukasa, sateenkaari, hyönteiset
11. Avaruusalus
12. Aurinko, nurmikko, puu
13. Puu, laavaa, keltainen vesi, kaareva puu
14. Tulitikkurasia, tuli, mustikat, vesisade, lehdet, ruoan paistaminen
15. Puut, onkalo (puuonkalo), mustikat, lehtiä, kaisla, kiviä
16. Mustikat, oja, mutalampi
17. Aurinko, puolukat, puut, ehkä auto
- 18-21. Ei tarkennusta, metsää, luontoa